

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

H E T
LEESKABINET.

MENGELWERK
TOT
GEZELLIG ONDERHOUD
VOOR
BESCHAAFDE KRINGEN.

Voor 1862.
BIBLIOGRAPHISCH ALBUM.

TE AMSTERDAM, BIJ
HENDRIK FRIJLINK.
1862.

Muster-Sammlung Deutscher Gedichte neuer und alter Zeit. Zum auswendig lernen und uebersetzen für Gymnasiën und höhere Bürgerschulen geordnet und mit historischen und biographischen Notizen versehen von R. E. de Haan, Schuldirector zu [lees in] Leeuwarden. (Neue Zeit.) [Lees *Neuere Zeit.*] Leeuwarden, Verlag von V. Meursinge. 1861. VIII en 123 bladz. in gr. 12°. Prijs f —,50.

Men vindt hier eene Anthologie uit Stolle, Mosen, Gravin von Hahn-Hahn, Vogl, Hauff, Geibel, Kinkel, von Fallersleben, Freiligrath, Dingelstedt, Heine, Follen, Götting, von Schenkendorf, Zschokke, von Schenk, Tiedge, Matthison, Arndt, Uhland, Körner, Tieck, Hölty, Vosz, Claudius, Bürger, Schiller, Göthe, Herder, Lessing, Wieland, Gleim, Jacobi, Lavater en Klopstock. Zoo als men ziet, is het gezelschap, dat zich hier vereenigd vindt, gemengd genoeg. En wat hier geleverd wordt, moet, volgens den titel, der schooljeugd dienen, niet alleen *zum auswendig lernen*, maar ook *zum* (dit partikel is op den titel vergeten) *übersetzen*. Met dit laatste zal dan toch vertalen *in prosa* bedoeld zijn. Laten wij nog even hooren wat *der Verfasser* — zoo als de verzamelaar zijn *Vorwort* ondertee-kent — daarin onder anderen zegt:

„*Es war keinesweges meine Absicht [.] eine planlose Auswahl von Proben der besten Dichter zu veranstalten, sondern vielmehr in umgekehrter chronologischer Anordnung die Fortschreitung der Deutschen Poesie zu versinnlichen, und die geistige Richtung jeder Epoche zur Anschauung zu bringen.*”

Hoe *die Fortschreitung* der Duitsche poëzij door eene *Umgekehrter chronologischer Anordnung* verzinnelijkt, d. i. aanschouwelijk gemaakt kan worden, verklaren wij niet te

begrijpen. Dit zij echter zoo het wil, dit bundeltje bevat gedichten uit den *Neuen* [l. *Neueren*] *Zeit*. Was nu de keus maar goed — dat is doelmatig en juist gekozen voor de jeugd, waarvoor het bestemd is — dan zouden wij met de inrigting vrede hebben. Dit kunnen wij echter niet toestemmen, en om een bewijs van onze meening te leveren, zullen wij ons slechts bepalen tot hetgeen hier van twee dichters — Bürger en Schiller — geleverd is.

Onder de gedichten, die de heer de Haan van Bürger „*emporhebt*”, noemt hij *Lenore*, *Der wilde Jäger*, *Des Pfarrers Tochter*, *Der Kaiser und der Abt* en *Frau Magdalis*. Voor het laatste had hij *Die Kuh* behooren te schrijven, zoo als de romance heet; want anders zal de jeugd haar, des gevorderd, niet kunnen vinden; voorts had hij er bij kunnen voegen: *Das Mädcl, das ich meine*, *Die Weiber von Weinsberg*, *Lenardo und Blandine*, en bovenal *Das Lied vom braven Manne*. Uit Bürger heeft hij nu alleen de *Lenore* gekozen, welke uitstekende ballade wel zeer weinig geschikt is, om door de aankomende jeugd van buiten geleerd en vertaald te worden. Waarom, in plaats daarvan, niet *Die Kuh* en *Das Lied vom braven Manne*? Hij heeft intusschen gemeend, om alle gekheid te voorkomen, in *Lenore* drie veranderingen te maken (*Ettliche Zeilen sind verändert worden*, zegt hij). Die veranderingen bestaan daarin, dat hij op drie plaatsen het woord *Bett* uit de ballade heeft geworpen; even alsof voor de schooljongens het woord *bed* iets zondigs was, en zij niet alle des avonds naar bed gingen. Zoo is in:

*Sag an, wo ist dein Kämmerlein?
Wo, wie dein Hochzeitbettchen?*

de laatste regel verknoeid in:

Wo? spricht in welchem Städtchen?

Verder:

Wann wir zur Bette steigen

in

Wann wir in 's Brauthaus steigen.

(Wij lezen eerst *Brauhaus*, daar het woord *Brauthaus* niet alle dagen voorkomt.)

Eindelijk:

Das Hochzeitbette thut sich auf

in

Die Hochzeitskammer thut sich auf.

Dergelijk verminken van eene zoo heerlijke ballade kan er inderdaad niet door!

Uit Schiller heeft *der Verfasser* — dat is niet Schiller, maar de heer de Haan — behalve *Hectors Abscheid* en *Der Grab* [lees *Graf*] *von Habsburg*, overgenomen *Die Götter Griechenlands* en *Das Lied von der Glocke*. — *Die Götter Griechenlands* behoorde in dit bundeltje in het geheel niet te huis. De heer de Haan heeft dit misschien gevoeld en is aan het castreren gegaan, met juist de beste coupletten er uit te ligten. Op nog grooter schaal, en nog ergerlijker, is dit met *Das Lied von der Glocke* het geval.

Men zal uit dit een en ander wel zien, dat wij deze Anthologie *niet* kunnen aanbevelen.

N. T.

Dichterlijke Nalatenschap van Mr. Abraham Boxman.

Uitgegeven door J. J. L. ten Kate. Met het levensberigt van Mr. A. Boxman, door Dr. J. W. Elink Sterk, en het portret des dichters. Twee Deelen. I. *Verspreide Gedichten*. II. *Nagelaten Gedichten*. Middelburg, J. C. en W. Altorffer. 1862. 270 en 244 blz. in post-8°. Prijs f 4,25.

Boxman behoorde onder degenen, van wie men gewoon is te zeggen, dat zij een „aardig versje kunnen maken.” Een

dichter van den eersten rang was hij niet, en ook niet van den tweeden of derden. Zijne poëzij is echter in der tijd door zijne vrienden met genoeg ontvangen, en aan deze zal ongetwijfeld de uitgave van zijne *Dichterlijke Nalatenschap*, die ons hier keurig gedrukt en gebonden wordt aangeboden, niet onwelkom zijn. De inhoud van beide deeltjes is tweederlei. In het eerste ontvangen wij zijne *Verspreide Gedichten*, die door hem vóór zijnen dood reeds tot eene nieuwe uitgave voor de pers waren gereed gemaakt, en waaraan de heer Ten Kate derhalve niets te doen had, dan misschien hier of daar eene enkele min gelukkige uitdrukking te verbeteren, of een stroeven regel wat vloeiender te maken. Moeijelijker was de redactie van het tweede deeltje, dat Boxman's *Nagelaten Gedichten* bevat, en waarvan de keuze en correctie geheel voor rekening van den heer ten Kate kwamen. Deze heeft zich echter van de hem opgedragene taak met lof gekweten en beide bundels in rubrieken verdeeld, zoo als *Kunst, Vaderland, Liefde en Vriendschap, Zangen des tijds, Mengelgedichten* en *Nalezing*. Bij een enkel stukje in den tweeden bundel willen wij even stilstaan; wij bedoelen Boxman's navolging van Burger's *Lenore*.

Hieromtrent lezen wij in het *Levensbericht*, dat den eersten bundel voorafgaat, en uit de *Handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde* is overgenomen, op bladz. XVII het volgende: „In 1827 vervaardigde Boxman ook van de *Lenore* van Burger eene vertaling, die, zoo als mij uit eene correspondentie van die dagen gebleken is, door sommigen zelfs boven de bewerking van mevr. Bilderdijk en van Van Heyningen Bosch werd gesteld.” — Vooreerst — merken wij hierop aan — bestaat er geen bewerking van Burgers ballade door mevrouw Bilderdijk; wel eene door haren echtgenoot, die echter zoo zeer van het oorspronkelijke afwijkt, dat zij in geene vergelijking met eene andere bewerking of navolging komen kan. De navolging van Van Heyningen Bosch houdt zich zoo getrouw mogelijk aan het oorspronkelijke, en wij hebben die nooit geheel verwerpelijk gevonden, ten minste niet minder dan de navolging van Boxman, die haar zeer goed schijnt gekend te hebben, daar hij zoo vrij is geweest er het een en ander uit over te nemen. Immers, in het tweede couplet zijn de 1ste, 3de, 7de en 8ste regel uit van Heyningen Bosch nageschreven. B. v.:

Der König und die Kaiserinn,

— — — — —
Erweichten ihren harten Sinn,

heet bij Van Heyningen Bosch:

Maar eindelijk 't eeuwig twisten moé,

— — — — —
 Gaf Oostenrijk den Pruis wat toe.

De heer Boxman vond deze vertaling veel te goed, om haar niet letterlijk over te nemen. En zoo iets vinden wij ook later.

Er bestaat voorts nog eene navolging van *Lenore* door Warnsinck, te vinden in het Mengelwerk der *Vaderlandsche Letteroefeningen voor 1818*. Ook in deze navolging, die anders geen meesterstuk is, heeft Boxman toch een kijkje genomen, zoo als b. v. het rijmen van *Lenore* op *verloren*, *erbarmen* op *arme*. Om echter deze „te arme rijmen” goed te maken, vinden wij bij Boxman elders „te rijke rijmen”, zoo als:

„O moeder, wat is zaligheid?
 O moeder, wat is helle?
 Bij Willem slechts is zaligheid
 En zonder Willem helle.”

Men ziet uit het staaltje, dat wij hier mededeelen, dat Boxman niet geheel en al vreemdeling op den zangberg was, maar daarmede is dan ook alles gezegd. Bij deze niet zeer gelukkig overgebragte *Lenore* zouden wij nog geruimen tijd kunnen stilstaan, en b. v. de aanmerking maken, dat uilen wel op *kerktorens*, maar niet in *moerassen* zitten te *krassen*. Zoo iets moeten wij echter om het rijm voor lief nemen. Intusschen willen wij gaarne bekennen, dat het overbrengen dezer ballade groote moeijelijkheden in zich heeft.

Een portret van den dichter vindt men tegenover den titel van den eersten bundel.

N.